

STANDARDY OCHRONY DZIECI

W PARAFII PW. NMP KRÓLOWEJ POLSKI

W KRYGU

Standardy ochrony małoletnich

Standardy ochrony małoletnich wraz z załącznikami ze względu na ich objętość są dostępne w kancelarii parafialnej i służą głównie Zespołowi ds. Prewencji jak również osobom duszpastersko zaangażowanym w parafii czy pracownikom parafialnym, którzy otrzymali ją w formie elektronicznej w celu podejmowania ewentualnych działań związanych z interwencją w przypadku stwierdzenia lub podejrzenia o krzywdzenie dzieci i osób bezradnych. Natomiast polityka wewnętrzna obowiązująca na terenie naszej parafii jest podana do publicznej wiadomości na stronie internetowej.

Spis treści

1. Preambuła
2. Wstęp
3. Specyfika środowiska parafialnego
4. Standard 1: Stworzenie i zachowanie bezpiecznego środowiska w parafii
5. Standard 2: Weryfikacja, delegowanie i edukacja kapłanów, osób konsekrowanych i świeckich pracujących z dziećmi i z osobami bezbronnymi w parafii
 - a. Obowiązki proboszcza
 - b. Duszpasterze małoletnich powinni
6. Standard 3: Sposób reagowania na oskarżenia lub niewłaściwe zachowania
 - a. Dorosły-dziecko
 - b. Dziecko-dziecko
7. Standard 4: Zapewnienie opieki i wsparcia osobom skrzywdzonym

8. Standard 5: Sposób postępowania z oskarżonymi o wykorzystanie seksualne i przemoc
9. Standard 6: Zasady chroniące w obszarze parafialnym
 - a. Zasady chroniące dotyczące małoletnich (granice zachowań)
 - b. Zasady chroniące dotyczące wszystkich, również dorosłych
10. Standard 7: Edukacja dzieci oraz osób bezbronnych w ochronie swoich granic
11. Standard 8: Szkolenie i stałe wsparcie dla osób zajmujących się profilaktyką
12. Standard 9: Zapewnienie jakości i ciągłości działań w zakresie prewencji
13. Objąsnienie terminów
14. Załączniki

Preambuła

Niniejszy dokument stanowi realizację obowiązku prawnego dotyczącego wprowadzenia we wszelkich instytucjach, w których przebywają dzieci, standardów ich ochrony przed krzywdzeniem [ustawa z dnia 28 lipca 2023 roku o zmianie ustawy Kodeks rodzinny i opiekuńczy oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. 2023 poz. 1606)].

Wstęp

W oparciu o inicjatywy i dyskusje międzynarodowe, o raporty z badań o sytuacji dzieci w Polsce oraz o coraz wyraźniejsze zaniepokojenie opinii publicznej postulat opracowania ogólnopolskiej strategii ochrony dzieci i młodzieży przed przemocą w naszym kraju docierał do świadomości społecznej w latach 2016-2018 w kierunku opracowania i wdrożenia "Narodowej strategii walki z przemocą wobec dzieci". We wnioskach różnych środowisk podkreślano, że potrzebne są działania oparte na wiedzy, empatii, dobrej diagnozie i skoordynowanym zarządzaniu. Uznawano, że obok zagrożeń, na jakie narażone są dzieci i przed którymi należy je chronić, należy skoncentrować uwagę na szukaniu takich form wspierania i chronienia dzieci oraz reagowania na przemoc, które nie tylko będą chroniły przed dalszą przemocą, lecz także stworzą warunki do świadomego udziału dzieci i młodzieży w budowaniu bezpiecznych środowisk, czyli wyrzeczenia się wszelkiej przemocy wobec słabszych. Strategia, jaka wyłaniała się z dyskusji miała zmierzać do usystematyzowania działań na rzecz dzieci, rozproszonych w licznych aktach prawnych, w spójny program działań realizowanych wszędzie tam, gdzie przebywają dzieci, gdzie się uczą, doskonalą swoje umiejętności artystyczne i sportowe, gdzie otrzymują pomoc do rozwoju duchowego i religijnego.

Aby ta strategia mogła się stać obowiązującym prawem w społeczeństwie, którego wrażliwość została stępiona podziałami uniemożliwiającymi wspólne i spójne działania, potrzeba było szoku spowodowanego śmiercią Kamilka z Częstochowy. Jego gehenna działa się pośród niezdolności otoczenia do rozpoznania krzywdzenia i do adekwatnego reagowania na nie. To jego śmierć przyspieszyła niemal jednomyślne przyjęcie jeszcze przed październikowymi wyborami do Sejmu rozwiązań zawartych w tzw. Ustawie Kamilka. Ta ustawa zrodzona z odruchu solidarności ponad wszystkimi podziałami została bezzwłocznie przyjęta przez Kościół. Odpowiedź pasterzy, osób duchownych i kompetentnych świeckich od szeregu lat zaangażowanych w ochronę dzieci i młodzieży oraz osób bezradnych przed przemocą sprawiła, że Kościół stoi w pierwszym szeregu w przygotowaniu swoich placówek do przyjęcia i wdrożenia standardów ochrony przed przemocą. To zaangażowanie Kościoła nie jest przypadkowe. Przez nie Kościół realizuje misję powierzoną mu przez Pana, aby nie zginęło żadne z tych najmniejszych i w oparciu to tę ewangeliczną misję uznajemy, że dobro dziecka jest najważniejsze. Przyjmujemy, nie tylko ustawową, lecz przede wszystkim moralną odpowiedzialność za ochronę i promowanie dobra wszystkich dzieci oraz zobowiązujemy się dołożyć wszelkich starań, aby zapewnić bezpieczne i przyjazne środowisko, w którym dzieci są szanowane i doceniane. Uważamy, że niedopuszczalne jest stosowanie przez kogokolwiek wobec dziecka przemocy w jakiegokolwiek formie i nie wątpimy, że wszyscy jesteśmy zobowiązani do uczenia się rozpoznawania tych, którzy potrzebują pomocy i wsparcia oraz bezzwłocznego podejmowania działań w przypadku podejrzeń lub ujawnienia okoliczności, które mogą wskazywać, że dziecku zagraża lub dzieje się krzywda. Działamy sprawnie i zgodnie z procedurami, aby zapewnić dzieciom skuteczną pomoc i wsparcie na jak najwcześniejszym etapie, przestrzegając praw dziecka wynikających z Konwencji o Prawach Dziecka. Powiedzenie „Gdzie kończy się wiedza, zaczyna się przemoc” wyznacza cel standardów. Posiadając odpowiednią wiedzę i mając świadomość zagrożeń, będziemy mogli w odpowiedni sposób zapobiec krzywdzie i skutecznie ochronić przed nią dzieci, młodzież oraz osoby bezbronne.

Specyfika środowiska parafialnego

Parafia jako podstawowa komórka instytucjonalna Kościoła wyróżnia się specyficznymi obszarami działania. Odprawiane są w niej liczne nabożeństwa i uroczystości oraz sprawowane są sakramenty (*Eucharystii, Chrztu, I Komunii Świętej, Bierzmowania, Małżeństwa oraz Pokuty i Pojednania*). Odwiedziny chorych oraz wizyty duszpasterskie dają okazję do wglądu w sytuację rodzinną, materialną itp. parafian, również w kontekście zauważenia krzywdy i przemocy, a co za tym idzie dają możliwość podjęcia odpowiednich kroków zapobiegawczych lub interwencji.

W parafii funkcjonują różne grupy duszpasterskie, odbywają się zbiórki ministrantów, lektorów, scholii, a co za tym idzie mają miejsce wyjazdy parafialne z księdzem np. pielgrzymki, wyjazdy z ministrantami, scholą, itp. Prowadzone są często kawiarenki parafialne, świetlice. Funkcjonują kancelaria parafialna oraz media parafialne (*strony www, gazetki, komunikatory społecznościowe*). Istnieje rada parafialna, a parafia dysponuje i zarządza własnymi finansami. Praktykowany jest też jasny podział hierarchiczny: proboszcz, wikariusze itd. Proboszcz zazwyczaj towarzyszy parafianom przez wiele lat ich rozwoju religijnego. Bywa, że parafianie uczestniczą w uroczystościach związanych z życiem osobistym duszpasterzy np. prymicje, rocznice itp. Również księża zapraszani są przez parafian na uroczystości rodzinne. W parafii zatrudniane są osoby świeckie lub siostry zakonne jako pracownicy parafialni lub posługujący jako wolontariusze np. szafarz, prezes ministrantów, ceremoniarz, zakrystianin, kościelny, konserwator, gospodyni, grabarz itp. Dodatkowo w parafii i przy parafii funkcjonują osoby często osoby, które potrzebują i szukają pomocy np. bezdomni, byli więźniowie. Czasem też parafia czasem użycza lub udostępniania pomieszczenia parafialne innym podmiotom zewnętrznym.

To w parafii głównie toczy się życie sakramentalne wiernych, a życie rodzinne wokół celebracji roku liturgicznego. Rodzice w zaufaniu przyprowadzając swoje dzieci do parafii oczekują, że będą tam bezpieczne. Parafianie są osobami w różnym wieku, w różnej sytuacji rodzinnej, zawodowej, a duszpasterze oraz osoby pracujące na rzecz parafii mają nierzadko wgląd w ich potrzeby oraz możliwość zaradzenia im. Z tego powodu standardy ochrony małoletnich w obszarze parafialnym poszerzone zostały o ochronę osób dorosłych i nie dotyczy to wyłącznie osób zależnych, bezbronnych, lecz wszystkich. Mają one za zadanie chronić przed wszelkiego rodzaju nadużyciami, przed krzywdą, przemocą, w tym przed wykorzystaniem seksualnym. Działają w obie strony – chronią zarówno parafian jak i osoby duchowne, pracowników i wolontariuszy parafii.

Ten szeroki zakres działalności oraz wielość osób zaangażowanych w życie parafialne, mogących mieć dostęp do dzieci i młodzieży oraz posiadających wgląd w prywatne życie parafian zobowiązuje nas do szczegółowego opracowania zasad ochronnych.

Sama dynamika życia parafialnego zawiera w sobie specyficzne czynniki chroniące przed przemocą takie jak: poczucie sacrum, permanentna formacja, społeczne zaufanie, poczucie przynależności i wzajemnej odpowiedzialności, relacje oparte na zasadach ewangelicznych, wspólnotowość, w tym przynależność młodzieży do pozytywnej grupy rówieśniczej oraz publiczność działań (większość aktywności dzieje się na oczach innych), w tym nadzór rodziców. Dodatkowo, przy okazji np. nagłych wezwań do chorych lub podczas wizyt duszpasterskich istnieje możliwość dostrzeżenia specyficznych potrzeb

parafian lub deficytów, w tym przemocy w obszarze rodzinnymi i podjęcia odpowiedniej interwencji. Księża posługujący w parafii są często tymi osobami, do których zwracają się o pomoc osoby doświadczające jakiegokolwiek krzywdy, szukające wsparcia i zrozumienia.

Jednakże, w specyficznej dynamice życia parafialnego obecne są również czynniki zagrażające, ułatwiające zaistnienie przemocy. Będą nimi np. społeczne zaufanie i autorytet jakim cieszą się księża, w tym klerykalizm. Również atmosfera zależności i posłuszeństwa hierarchii sprzyjająca zachowywaniu tajemnicy oraz brak nadzoru z zewnątrz. Wiedza duszpasterzy o życiu parafian, znajomość ich tajemnic, warunków materialnych, problemów i potrzeb oraz fizyczna obecność w ich przestrzeni prywatnej daje możliwość manipulacji i wykorzystania, stanowi poważny czynnik zagrożenia. Niebezpieczne jest też nawiązywanie przez księży specyficznych relacji, polegających na wyróżnianiu wybranych parafian. Niedojrzałość księży czy zaangażowanych współpracowników np. tzw. charyzmatycznych i autorytarnych liderów celebrytów zawsze będzie zagrożeniem. Klerykalizm. Brak wiedzy i kompetencji spowiedników zawsze będzie sprzyjał wystąpieniu nadużyć duchowych.

Z wyżej wymienionych powodów zredagowane zostały poniższe standardy ochrony.

Standard 1:

STWORZENIE I ZACHOWANIE BEZPIECZNEGO ŚRODOWISKA W PARAFII

- 1) W parafii pw. NMP Królowej Polski w Jarosławiu został opracowany i wprowadzony w życie wewnętrzny dokument, w którym zawarta jest polityka ochrony przebywających tam dzieci i osób dorosłych zgodnie z obowiązującymi standardami wyznaczonymi tak przez dokumenty państwowe (*Ustawę o zmianie ustawy Kodeks rodzinny i opiekuńczy oraz innych ustaw z dn. 28.07.23 – tzw. „Ustawa Kamilka”*), jak również wskazania wynikające z Wytocznych Kościoła katolickiego w Polsce.
- 2) W przygotowaniu wewnętrznego dokumentu uczestniczą zaangażowani świeccy, a także małoletni.
- 3) W Parafii została wyznaczona tzw. osoba zaufania, która została odpowiednio przygotowana do przyjmowania zgłoszeń dotyczących nierespektowania niniejszych standardów.
- 4) Polityka Ochrony dotyczy szczegółowych zasad bezpieczeństwa i sposobów ochrony przebywających tam dzieci i dorosłych bezradnych, czyli:
 - a. rekrutacji personelu i osób zaangażowanych duszpastersko w parafii;
 - b. bezpiecznych relacji pomiędzy dorosłymi zatrudnionymi i pomagającymi duszpastersko w parafii a dziećmi i dorosłymi bezbronniymi;
 - c. bezpiecznych relacji pomiędzy rówieśnikami;
 - d. bezpiecznego korzystania z Internetu i mediów elektronicznych;
 - e. zasady ochrony wizerunku i danych osobowych;
 - f. sposobu reagowania w parafii na przypadki podejrzenia, że dziecko doświadcza przemocy fizycznej, psychicznej czy seksualnej i zasad prowadzenia rejestru interwencji (**załącznik nr 3**); g. pomocy osobom pokrzywdzonym.
- 5) Standardy ochrony są dostępne w parafii i podane do publicznej wiadomości (na stronie internetowej oraz wywieszane np. w gablocie parafialnej).

Standard 2:

WERYFIKACJA, DELEGOWANIE I EDUKACJA KAPŁANÓW, OSÓB KONSEKROWANYCH I ŚWIECKICH PRACUJĄCYCH Z DZIEĆMI I Z OSOBAMI BEZBRONNYMI W PARAFII

A. Obowiązki proboszcza (załączniki 1 i 2):

- 1) Do obowiązków proboszcza należy wdrażanie w życie standardów ochrony przed przemocą. 2) **Za niezastosowanie się do standardów odpowiedzialność personalnie ponosi proboszcz parafii, również wobec prawa.**
- 3) O każdej osobie zaangażowanej w parafii i mającej kontakt z małoletnimi w obszarze związanym z wychowaniem, edukacją, wypoczynkiem, leczeniem, świadczeniem porad psychologicznych, rozwojem duchowym, uprawianiem sportu lub realizacją innych zainteresowań przez małoletnich, lub z opieką nad małoletnimi proboszcz uzyskuje dane z Rejestru Sprawców Przepięstw na Tle Seksualnym (<https://arch-bip.ms.gov.pl/pl/rejestry-i-ewidencje/rejestr-sprawcow-przepiestw-na-tleseksualnym/>). Nawet w przypadku osób mających krótkotrwały kontakt z małoletnimi na terenie parafii, **uzyskanie takiej informacji jest zalecane, chociaż nie stanowi to obowiązku prawnego.** W takim przypadku należy jednak najpierw uzyskać zgodę osoby objętej takim sprawdzeniem.
- 4) Dodatkowo, przed nawiązaniem stosunku pracy lub przed dopuszczeniem osoby do działalności (np. wolontariackiej) związanej z wychowaniem, edukacją, wypoczynkiem, świadczeniem porad psychologicznych, rozwojem duchowym, uprawianiem sportu lub realizacją innych zainteresowań przez małoletnich, lub z opieką nad nimi proboszcz ma obowiązek uzyskania od tej osoby informacji z Krajowego Rejestru Karnego w zakresie przestępw określonych w rozdz. XIX k.k. (przepięstwa przeciwko życiu i zdrowiu) i XXV k.k. (przepięstwa przeciwko wolności seksualnej i obyczajowości) oraz w zakresie art. 189a k.k. (handel ludźmi), art. 207 k.k. (znęcanie się nad osobą najbliższą lub pozostającą w stosunku zależności) oraz przestępw z ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii.
- 5) **Jeśli parafia zatrudnia firmy z zewnątrz lub udostępnia im pomieszczenia, właściciel firmy musi przedstawić proboszczowi oświadczenie o sprawdzeniu swoich pracowników, którzy wejdą na teren parafii i będą mogli mieć kontakt z małoletnimi w Rejestrze Sprawców Przepięstw na Tle Seksualnym**

- 6) Proboszcz parafii powołuje **osobę lub Zespół ds. Prewencji** (należy do niego również tzw. osoba zaufana). Wskazane jest, aby były to cieszące się zaufaniem osoby świeckie, odpowiednio przeszkolone i kompetentne, które będą wiedziały jakie działania w danej sytuacji są stosowne i konieczne. Osoby te ściśle współpracują z proboszczem miejsca, który personalnie ponosi odpowiedzialność za wdrażanie i przestrzeganie standardów oraz za działania interwencyjne. Współpracują również z osobami odpowiedzialnymi w diecezji za prewencję, jak również z delegatem ds. ochrony dzieci i młodzieży.

Nie mogą być to osoby uwikłane w lojalność środowiskową lub w konflikt interesów. Odpowiadają za wprowadzenie standardów oraz uczestniczą w szkoleniach zgodnie z zasadami wskazanymi przez archidiecezję przemyską.

- 7) Proboszcz parafii powołuje **osobę (lub osoby) zaufaną**, do której należy przyjmowanie zgłoszeń dotyczących nierespektowania standardów. Osoba zaufana nie może na własną rękę podejmować działań służących wyjaśnieniu podejrzeń i zarzutów lub weryfikacji zgłaszanych faktów. Obowiązuje ją zasada poufności (*załącznik nr 4*). Powinna to być osoba faktycznie budząca zaufanie, posiadająca tzw. kompetencje miękkie, predysponujące ją do kontaktu z osobami skrzywdzonymi.
- 8) Osobą odpowiedzialną bezpośrednio za interwencję w przypadku zaistnienia przemocy jest zarządca placówki, w tym wypadku każdorazowy proboszcz parafii. Powinien czynić to we współpracy z kompetentnymi osobami.
- 9) Wszelka działalność dotycząca ochrony oraz interwencji i pomocy musi być dokumentowana. Wpisów w rejestrze zdarzeń dokonują osoby bezpośrednio zaangażowane w daną aktywność, ale za bezpieczne przechowywanie notatek odpowiedzialny jest proboszcz. Rejestr (*załącznik nr 3*) prowadzi się zgodnie z zasadami ochrony danych wrażliwych.

B. DUSZPASTERZE MAŁOLETNICH POWINNI:

- 1) Czuwać nad własną dojrzałością emocjonalną, psychiczną, duchową.
- 2) Starać się o dobór żywo wierzących, rzetelnych, zweryfikowanych i odpowiednio przeszkolonych osób do pełnienia funkcji animatorów, wychowawców itd.
- 3) Wspierać małych w ich rozwoju ku dojrzałości.
- 4) Dbać o respektowanie zasad kultury (wobec małych i między nimi).
- 5) Czuwać nad równym traktowaniem wszystkich małych, z uwzględnieniem ich szczególnych potrzeb i osobistych uwarunkowań.
- 6) Dbać o przestrzeganie prawa do nienaruszalności cielesnej i prywatności.
- 7) Organizować działania duszpasterskie w miejscach bezpiecznych.
- 8) Utrzymywać możliwie żywy i transparentny kontakt z rodzicami małych.
- 9) Dbać o przestrzeganie zasad prywatności i ochrony wizerunku oraz danych osobowych małych. (*Załącznik nr 5*)

Standard 3:

SPOSÓB REAGOWANIA NA OSKARŻENIA LUB NIEWŁAŚCIWE ZACHOWANIA

- 1) W przypadkach przemocy fizycznej bądź seksualnej, gdy sprawcą jest osoba dorosła lub dziecko, należy zgłosić ten fakt zgodnie z prawem do organów ścigania lub/oraz do delegata metropolity przemyskiego ds. dzieci i młodzieży lub jego współpracowników.
- 2) Gdy sprawa dotyczy niewłaściwego zachowania osób świeckich zatrudnionych w parafii bądź wolontariuszy, sprawę należy zbadać i podjąć adekwatne kroki w zależności od tego, czego dotyczyło to zachowanie. Każdorazowo należy podjąć z tą osobą rozmowę i jeśli zajdzie taka potrzeba to okresowo lub stale wycofać ją z pracy duszpasterskiej.
- 3) Jeśli niewłaściwe zachowanie dotyczy dziecka należy o tym zawiadomić jego rodziców i wraz z nimi podjąć odpowiednie działania.
- 4) Jeśli sprawa dotyczy niewłaściwych zachowań małoletnich wobec siebie nawzajem należy niezwłocznie zawiadomić rodziców dzieci i wraz z nimi podjąć odpowiednie działania.
- 5) Osoba odpowiedzialna za przyjmowanie zgłoszenia współpracuje z proboszczem i delegatem metropolity przemyskiego lub jego współpracownikami.
- 6) Każda informacja o niewłaściwym zachowaniu powinna być traktowana poważnie, gdyż jest działaniem prewencyjnym.
- 7) Jeśli jakkolwiek osoba dorosła zaangażowana w pracę duszpasterską w parafii dowie się od dziecka, że doświadcza ono przemocy, automatycznie ma obowiązek zastosowania się do art. 304 k.p.k. mówiącego o tym, że każdy, kto dowie się o popełnieniu przestępstwa ściganego z urzędu, ma społeczny obowiązek zawiadomić o tym prokuratora lub Policję.

Standard 4:

ZAPEWNIENIE OPIEKI I WSPARCIA OSOBOM SKRZYWDZONYM

1. Każda osoba, która mówi o swojej krzywdzie, której doświadcza winna zostać przyjęta z szacunkiem i uważnie wysłuchana.
2. Osoba skrzywdzona powinna otrzymać informację o możliwych formach pomocy, z której może skorzystać na terenie parafii lub poza nią.
3. W sytuacji, gdy osoba wskazana jako sprawca jest kapłanem lub inną osobą zaangażowaną w parafii należy jak najszybciej zapewnić bezpieczeństwo osobie skrzywdzonej (np. przez niedopuszczanie do niej osoby wskazanej lub podejrzanej o krzywdę). Następnie należy jej udzielić pomocy, jakiej potrzebuje. Osoby poszkodowane nie powinny być obarczane kosztami udzielanej im pomocy.
4. Troska duszpasterska wobec osoby skrzywdzonej i jej bliskich polega przede wszystkim na życzliwym wysłuchaniu i pomocy w odbudowaniu jej więzi z Bogiem i zaufania do Kościoła. Organizowana jest w porozumieniu z diecezjalnym duszpasterzem ds. pomocy duchowej osobom skrzywdzonym.
5. Jeśli osoba skrzywdzona przynależała do jakiejś grupy parafialnej, również inni uczestnicy tej grupy powinni otrzymać pomoc duszpasterską i ewentualnie psychologiczną.
6. Jeśli osobą skrzywdzoną jest dziecko, pomoc powinna otrzymać również jego rodzina.
7. Parafianie powinni być we właściwy sposób poinformowani o tym, co się wydarzyło oraz otrzymać stosowną pomoc. Należy przy tym zachować zasadę ochrony dobrego imienia osoby skrzywdzonej.
8. Jeśli zgłoszenie dotyczy przestępstwa określonego w prawie karnym i/lub kanonicznym, osoba przyjmująca zgłoszenie postępuje zgodnie z procedurami zawartymi w Wytycznych KEP.
9. Jeśli zgłoszenie dotyczy innej krzywdy czy niewłaściwego zachowania, osoba zgłaszająca otrzymuje informację o podjętych w sprawie krokach.
10. Wszelkie działania i uzyskane informacje objęte są zasadą poufności, ale osoby skrzywdzonej nie wolno zobowiązywać do zachowania tajemnicy.

Standard 5:

SPOSÓB POSTĘPOWANIA Z OSKARŻONYMI O WYKORZYSTANIE SEKSUALNE I PRZEMOC

- 1) Do parafii mogą należeć osoby, które są oskarżone o różne przestępstwa bądź mają wyrok w zawieszeniu, lub też wróciły do środowiska po odbytych wyrokach. Nie powinny one pracować z osobami małoletnimi, natomiast powinny zostać objęte pomocą duszpasterską.
- 2) W sytuacji, gdy oskarżonym jest małoletni, należy współpracować z jego rodzicami lub opiekunami prawnymi w takim zakresie, w jakim jest to możliwe i potrzebne. Ich również dobrze jest otoczyć opieką duszpasterską.
- 3) W sytuacji, gdy osobą oskarżoną jest kapłan lub osoba konsekrowana należy zastosować się wskazań uzyskanych od biskupa miejsca lub przełożonych. Wobec takiej osoby powzięte zostają kroki przewidziane przez Wytyczne Konferencji Episkopatu Polski.
- 4) Gdy osobą oskarżoną jest świecki pracownik lub wolontariusz parafialny, należy odsunąć taką osobę od podejmowanej pracy na czas wyjaśnienia sprawy lub do czasu decyzji prokuratury oraz objąć ją opieką duszpasterską.
- 5) W procesie wyjaśniania sprawy oraz w podawaniu informacji należy również zadbać o zachowanie ochrony dobrego imienia domniemanego sprawcy.
- 6) W przypadku zaistnienia fałszywego oskarżenia, jeśli zarzuty nie zostaną potwierdzone, a oskarżenie znane było osobom postronnym, należy przekazać im informację o niewinności oskarżonego w formie komunikatu biskupa miejsca lub delegata.

Standard 6:

ZASADY CHRONIĄCE W OBSZARZE PARAFIALNYM

A. Zasady chroniące dotyczące małoletnich (granice zachowań):

Małoletnim jest osoba, która nie ukończyła 18 roku życia. Dziecko, rozwijając się konstryuuje siebie jako osobę. Potrzebuje do tego opieki, troski, serdeczności, kształcenia i wychowania. Dzieje się to rodzinie, ale również poprzez relacje z autorytetami oraz wartościami przekazywanymi w środowisku rówieśniczymi i wychowawczym. Wszelkie oddziaływanie wychowawcze zawsze musi się dokonywać z poszanowaniem woli rodziców bądź prawnych opiekunów.

Wprawdzie niemożliwe jest stworzenie wyczerpującej listy zachowań niepożądanych, ani też wskazanie precyzyjnych granic wszystkich zachowań, należy jednak, kierować się poniższymi wskazówkami oraz roztropnością i wrażliwością ewangeliczną.

Zasady te dotyczą nie tylko relacji dorosły-dziecko, ale również relacji pomiędzy małoletnimi (*załącznik nr 5*).

Zasady chroniące w kontakcie bezpośrednim:

- Wszystkie spotkania z małoletnimi na terenie parafii powinny być organizowane w miejscach oficjalnych, ogólnie dostępnych i do tego przygotowanych.
- Nie można przebywać z małoletnim sam na sam w warunkach odizolowanych. Jeżeli dobro małoletniego wymaga indywidualnego spotkania, nie może się ono odbywać w sekrecie (zalecane powiadomienie rodziców lub przełożonego) i w warunkach odizolowanych. Osoba przeprowadzająca spotkanie powinna zatroszczyć się o transparentność (np. przeszklone lub uchylone drzwi pomieszczenia, które nie mogą być zamknięte na klucz, obecność innych osób w bezpośrednim pobliżu, powiadomienie innych osób o spotkaniu itp.). Indywidualnych spotkań z małoletnimi nie wolno w nieroztropny sposób mnożyć ani przedłużać. Spotkania takie nie powinny odbywać się w późnych godzinach wieczornych (po godz. 20.00 lub nocą).
- Małoletni nie mogą przebywać w parafialnych pomieszczeniach mieszkalnych bez opieki rodzica lub opiekuna prawnego. Nie powinni też towarzyszyć duszpasterzom w miejscach lub w sprawach nie związanych ze sprawowaniem posługi lub formacją.
- Małoletni powinni zawsze pozostawać pod opieką osoby dorosłej. Podczas pełnienia funkcji wychowawczych opiekunowie nie mogą pozostawać pod wpływem alkoholu lub substancji psychoaktywnych oraz przyjmować je w obecności małoletnich.

- Małoletni, przebywający na terenie parafii nie mogą przebywać pod wyłączną opieką innego małegoletniego, chyba, że inaczej stanowią regulaminy religijnych ruchów duszpasterstwa pozaparafialnego, np. Ruchu Światło-Życie, KSM, w tym wypadku stosuje się standardy opracowane przez te grupy, osoby te powinny być odpowiednio uformowane, przygotowane i pełnić posługę pod okiem dorosłych.
- Jeśli spotkania formacyjne, np. przygotowanie do bierzmowania odbywają się w domach wybranych rodzin, również muszą być przeprowadzane w grupie, nigdy indywidualnie.
- Zakazuje się przewożenia małegoletnich prywatnymi samochodami, zwłaszcza w pojedynkę bez wiedzy i wyraźnej zgody rodziców lub opiekunów prawnych.
- Niestosowne jest skracanie dystansu przez przechodzenie na „ty” osoby dorosłej z osobą małegoletnią.
- W prywatne życie małegoletniego wolno ingerować tylko w takim wymiarze, w jakim wymaga tego konkretny problem.
- W przypadku konieczności podjęcia rozmów na temat seksualności należy wykazać się delikatnością i roztropnie rozeznąć, czy takiej rozmowy nie powinien przeprowadzić specjalista.
- W obecności małegoletnich nie wolno wypowiadać treści i żartów o podtekście seksualnym. Zabronione jest prezentowanie małegoletnim treści obscenicznych, erotycznych, pornograficznych lub mających podtekst seksualny, zawierających sceny brutalnej przemocy, bądź nieodpowiednich do wieku i wrażliwości odbiorców w jakikolwiek sposób i za pomocą jakiegokolwiek urządzenia.
- Niedozwolone jest stosowanie przemocy fizycznej oraz psychicznej takiej jak: poniżanie, upokarzanie, ośmieszanie, dokuczanie, szykanowanie, znęcanie się itp. w bezpośrednich kontaktach, jak i za pośrednictwem mediów społecznościowych.
- Niedopuszczalne są wszelkiego rodzaju nadużycia duchowe (w obszarze spowiedzi, poradnictwa itp.).
- Każdy przypadek przemocy fizycznej, psychicznej (emocjonalnej) czy seksualnej pomiędzy małegoletnimi wymaga natychmiastowej reakcji ze strony opiekunów.
- Nie wolno dotykać osób małegoletnich ani wbrew ich woli, ani w sposób nieadekwatny do relacji duszpasterskich lub wychowawczych.

Zachowania niedozwolone:

- wszelkie formy okazywania niechcianej czułości;
- dotykanie piersi, pośladków, genitaliów i ich okolic (choćby przez bieliznę lub odzież);
- pocałunki;
- mocne i zamykające uściski, uniemożliwiające przerwanie kontaktu;
- klepanie po pośladkach, udach, kolanach, głowie;
- łąskotanie lub mocowanie się w dużej bliskości cielesnej;
- masaże;
- sadzanie na kolanach;
- kładzenie się lub spanie obok;
- ocieranie się;
- seksaulizacja i seksizm;
- różne formy poniżania oraz mobbing; • używanie wulgaryzmów.

Zachowania właściwe w naszym kręgu kulturowym:

- uścisk dłoni lub delikatne objęcie, przytulenie, pocałunki w policzek;
- delikatne poklepanie po ramionach lub plecach jako wyraz akceptacji wsparcia, pocieszenia;
- dotyk ramion, rąk czy barku jako wyraz bliskości;
- trzymanie się za ręce w czasie np. zabawy lub dla uspokojenia wzburzenia emocjonalnego;
- trzymanie za ręce dzieci w czasie spaceru;
- siadanie w pobliżu małych dzieci;
- podnoszenie lub trzymanie na rękach dzieci do ok. 3 roku życia;
- przytulanie i branie na kolana małych dzieci za zgodą ich rodziców i najlepiej w ich obecności.
- Małoletnim nie wolno robić zdjęć lub filmować bez ich zgody. Nie wolno upubliczniać zdjęć, filmów z udziałem małych dzieci, bez pisemnej zgody ich rodziców lub opiekunów prawnych, za wyjątkiem zdjęć dużych grup w miejscach publicznych w związku z informowaniem o wydarzeniach.
- Zabrania się częstowania małych dzieci tytoniem, alkoholem i innymi substancjami psychoaktywnymi, posiadania środków niedozwolonych przez prawo. Nie wolno również tolerować ich posiadania oraz zażywania przez osoby małe.

Zasady ochrony dotyczące wyjazdów:

- Zachęca się do pełnej transparentności w organizowaniu spotkań z małoletnimi. Na początku roku formacyjnego w parafii należy:
- zapoznać rodziców lub opiekunów prawnych małoletnich z harmonogramem prowadzonych spotkań,
- zadbać o wyrażenie przez nich zgody w formie pisemnej na udział w spotkaniach,
- ustalić zasady odbioru małoletnich,
- ustalić zasady komunikacji elektronicznej z małoletnimi.
- Wszystkie formy zorganizowanego czasu małoletnich, a w sposób szczególnie wypoczynku dzieci i młodzieży, powinny być realizowane zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa.
- Na wyjazdy grupowe małoletnich należy uzyskać pisemną zgodę rodziców lub opiekunów prawnych, po uprzednim zapoznaniu ich z ramowym planem działania i zasadami jego organizacji (regulaminem). Podczas wyjazdu rodzice lub opiekunowie prawni mają prawo do kontaktu ze swoim dzieckiem oraz z jego opiekunem.
- Podczas wyjazdów parafialnych opiekunowie małoletnich nie powinni nocować w tym samym pomieszczeniu co podopieczni. W sytuacji szczególnej, wymagającej od członka personelu pozostania w nocy w pomieszczeniu z wychowankiem, powinien on o tym fakcie zawiadomić inną osobę dorosłą, kierownika wyjazdu oraz, jeśli to możliwe, rodzica lub opiekuna prawnego wychowanka. Jeśli wyjazd przewiduje noclegi zbiorowe organizator zawiera informację na ten temat w regulaminie. Szczególnie zadbać należy o ochronę małoletnich w toaletach, łazienkach, przebieralniach czy szatniach.

Zasady ochrony dotyczące kontaktów przez media oraz udostępniania z Internetu:

Parafie, które zapewniają małoletnim dostęp do Internetu, powinny wdrożyć środki bezpieczeństwa uniemożliwiające dostęp do treści stanowiących zagrożenie dla ich prawidłowego rozwoju. Na urządzeniach umożliwiających dostęp do Internetu powinno być zainstalowane i aktualizowane oprogramowanie filtrujące treści, zaś korzystanie z Internetu powinno być monitorowane przez wyznaczoną osobę przynajmniej w sposób umożliwiający ustalenie, kto, kiedy i z jakich treści korzystał (np. indywidualne konta dla wszystkich użytkowników). Szczegółowe zasady korzystania z Internetu powinny być zawarte w stosownym regulaminie.

B. Zasady chroniące dotyczące wszystkich, również dorosłych:

- Sakrament pokuty i pojednania, także spotkania związane z towarzyszeniem duchowym powinny odbywać się w miejscach do tego wyznaczonych (konfesjonał lub miejsce osobne, ale widoczne). Jeśli nie można zachować tej zasady (np. w czasie wakacji, pielgrzymki czy przy spowiedzi osoby chorej, niepełnosprawnej), należy zadbać o to, by spowiednik i penitent byli dostępni (drzwi pomieszczenia nie mogą być zamknięte na klucz) lub widoczni dla innych osób (np. przeszklenia w drzwiach, uchylone drzwi do pomieszczenia). Niedopuszczalne jest spowiadanie lub tzw. rozmowy duchowe w pokojach prywatnych.
- Podczas Mszy Świętych o uzdrowienie połączonych z modlitwą wstawienniczą należy zadbać o to, aby modlitwa taka odbywała się przy głównym ołtarzu, nie w różnych “zaułkach”, przyciemnionych pomieszczeniach itp., lecz w miejscach godnych, widocznych, centralnych.
- Zaleca się, aby odwiedziny chorych (dotyczy księży oraz szafarzy i wolontariuszy) odbywały się w obecności osoby trzeciej (kogoś z rodziny, z sąsiedztwa, osoby posługującej w parafii).
- Do udziału w wizytach duszpasterskich (kolęda) należy zapraszać tylko takie osoby (służba liturgicznej, organista, zakrystianin, kościelny...), które wykazują się odpowiednią dojrzałością np. w obszarze zachowania dyskrecji.
- Zobowiązania i obietnice kapłana, pracownika lub osoby posługującej w parafii, zwłaszcza te, za które uiszczono wynagrodzenie powinny być udokumentowane w formie pisemnej, a kopia przekazana beneficjentowi.

Standard 7

EDUKACJA DZIECI ORAZ OSÓB BEZBRONNYCH W OCHRONIE SWOICH GRANIC

„Edukacja to szczepionka na przemoc” – Edward James Olmos. Zapobieganie sytuacjom sprzyjającym wykorzystaniu odbywa się również poprzez kształtowanie świadomości małoletnich. W parafii istnieje możliwość zadbania o taką edukację. Szkolenia np. w konwencji warsztatów powinny prowadzić osoby odpowiednio do tego przygotowane. Powinny one obejmować formację małoletnich do reagowania, poprzez asertywne zachowanie oraz informowanie odpowiednich osób dorosłych, w sytuacjach, w których są świadkami lub doświadczają od dorosłych albo innych małoletnich jakiegokolwiek krzywdy (*fizycznej, seksualnej, słownej, emocjonalnej itd.*) takiej jak np.:

- pozostawiania dzieci bez opieki;
- okazywanie niechcianej czułości;
- próby nawiązywania kontaktu w miejscach odosobnionych; • epatowanie nagością oraz zapraszanie, zwłaszcza indywidualnie, do miejsc takich, jak np. sauna;
- przekraczanie granic nienaruszalności cielesnej;
- zbyt intensywne dążenie do osobistego kontaktu;
- infantylne zachowania opiekunów;
- prowokacja i wciąganie w sytuacje dwuznaczne;
- prezentowanie nieodpowiednich i wulgarnych treści (zwłaszcza materiałów o charakterze erotycznym, pornograficznym, obrazującym przemoc lub w inny sposób przyczyniającym się do dyskomfortu);
- nadmierne i indywidualne obdarowywanie prezentami i inne formy faworyzowania;
- brak empatii i wrażliwości na potrzeby podopiecznych;
- proponowanie, używanie lub bycie pod wpływem alkoholu lub środków psychoaktywnych.

Standard 8

SZKOLENIE I STAŁE WSPARCIE DLA OSÓB ZAJMUJĄCYCH SIĘ PROFILAKTYKĄ

Ochrona przed krzywdzeniem wpisana jest w misję Kościoła Katolickiego powierzona mu przez Pana. Dlatego każdy – przełożony w Kościele, osoby uczestniczące w jego misji przez pracę i zaangażowanie duszpasterskie czy pracę z dziećmi i osobami bezbronnymi – powinien posiadać potrzebną wiedzę na temat ochrony dzieci i osób bezbronnych przed przemocą i dzielić się nią z rodzicami i dziećmi.

Zakres szkoleń w temacie ochrony dzieci i osób bezbronnych oraz kto je prowadzi:

- 1) Wszyscy pracownicy i wolontariusze w parafii otrzymują potrzebną im wiedzę o standardach przyjętych i obowiązujących w parafii – kodeksie zachowań, procedurach związanych z interwencją i zgłoszeniem. Szkolenie prowadzić ksiądz proboszcz lub osoba odpowiedzialna w parafii za prewencję.
- 2) Pracownicy i wolontariusze pełniący funkcje wychowawcze lub formacyjne dodatkowo:

Otrzymują potrzebną im wiedzę dotyczącą:

- rodzajów przemocy (*w tym przemocy rówieśniczej*);
- rozpoznawania oznak przemocy (*w tym wykorzystania seksualnego*);
- strategii działania sprawców przemocy (*w tym przemocy seksualnej*);
- rozmowy z dzieckiem/nastolatkiem/osobą bezbronną na temat krzywdy;
- rozmowy z dorosłymi (*gdy ktoś pracuje z grupą dorosłych*) dotyczącą przemocy;
- zagrożeń i ochrony przed szkodliwymi treściami w Internecie;
- innych zaleceń obowiązujących w danej placówce/miejscu duszpasterskim.
- Każda osoba pracująca z dziećmi i osobami bezbronnymi powinna otrzymać zaświadczenie o udziale w szkoleniu.

Każda osoba pracująca z dziećmi i młodzieżą co dwa lata uczestniczy w jednodniowym szkoleniu z zakresu prewencji. Treść tych szkoleń przygotowana jest przez osobę odpowiedzialną w archidiecezji za prewencję. Szkolenia

prowadzą odpowiednio przygotowane kompetentne w dziedzinie ochrony dzieci i osób bezbronnych osoby, które są delegowane przez archidiecezję do pełnienia takich zadań.

3) Osoby odpowiedzialne za prewencję w parafii

Poza wiedzą z pkt 1 i 2 powinny mieć wiedzę na temat:

- Budowania systemu prewencji zgodnego z wymogami Kościoła i ustaw państwowych (aktualnie tzw. „Ustawa Kamilka” i Krajowy Plan przeciwdziałania przestępczości przeciwko wolności seksualnej i obyczajności na szkodę osób małoletnich na lata 2023-2026 oraz Wytyczne KEP, dokument prewencji KEP).
- Podstawowych procedur prawnych (kanonicznych i przewidzianych przez Kodeks karny).
- Czynników ryzyka i czynników ochronnych.
- Funkcjonowania w środowisku lokalnym placówek pomocowych.
- Wiedzę na temat procedur ustalonych dla danej parafii.

Za szkolenie tych osób odpowiada osoba odpowiedzialna za prewencję w archidiecezji. Na szkolenie zaprasza osoby posiadające kompetencje potwierdzone odpowiednim dokumentem.

Osoby odpowiedzialne za prewencję w danej parafii uczestniczą raz w roku w spotkaniu odpowiedzialnych za prewencję w danej diecezji.

Standard 9

ZAPEWNIENIE JAKOŚCI I CIĄGŁOŚCI DZIAŁAŃ W ZAKRESIE PREWENCJI

- 1) Dokument zawierający standardy ochrony dzieci i osób bezbronnych w parafii aktualizowany jest co dwa lata.
- 2) Ewaluacja dokumentu dokonywana jest w danej placówce przez osobę odpowiedzialną za prewencję **we współpracy z proboszczem i osobami wyznaczonymi przez proboszcza**, a następnie konsultowana z osobami zaangażowanymi w duszpasterstwo parafialne. Następnie jest zatwierdzana przez osobę odpowiedzialną w archidiecezji za prewencję.

Objaśnienie terminów

Osoby, ich role i funkcje w Kościele

Ksiądz – duchowny chrześcijański posiadający święcenia kapłańskie.

Kapłan – osoba, która spełnia w imieniu wspólnoty religijnej funkcje kultowe i rytualne.

Duchowieństwo, kler – biskupi, księża i diakoni.

Osoby konsekrowane – osoby, które w sposób szczególny poświęcają życie Bogu. Łączy je konsekracja, która wiąże się ze złożeniem Bogu ślubów czystości oraz najczęściej również ubóstwa i posłuszeństwa, choć zależy to od formy życia konsekrowanego. Należą do nich członkowie stowarzyszeń zakonnych oraz świeckie osoby konsekrowane.

Osoba świecka – członek Kościoła katolickiego i personel Kościoła inny niż biskupi, księża, diakoni i osoby zakonne.

Biskup – biskup lub arcybiskup diecezjalny, ordynariusz ordynariatu i prałat Prałatury Personalnej

Kościoła łacińskiego oraz hierarcha Kościołów Wschodnich.

Proboszcz – mianowany przez biskupa duszpasterz i zarządca parafii.

Personel kościelny – duchowny, osoba zakonna lub inna osoba zatrudniona przez Kościół na podstawie umowy, podwykonawstwa, dobrowolnie lub nieodpłatnie.

Szafarz nadzwyczajny Komunii Świętej – osoba wyznaczona do udzielania Komunii Świętej, gdy zabraknie odpowiedniej liczby szafarzy zwyczajnych.

Wolontariusz – osoba, która na rzecz innych osób lub danej grupy społecznej, dobrowolnie i bezpłatnie świadczy pracę wykraczającą poza związki rodzinno-koleżeńsko-przyjacielskie. Określenie „bezpłatna” nie oznacza „bezinteresowna”, lecz „bez wynagrodzenia materialnego”.

Organizator wyjazdu – osoba/podmiot uprawniony do organizacji wyjazdu dzieci i młodzieży – parafie, wspólnoty religijne, szkoły i placówki, przedsiębiorcy podlegający ustawie o usługach turystycznych, osoby fizyczne, osoby prawne i jednostki nieposiadające osobowości prawnej.

Organizacja posługi Kościoła

Diecezja – diecezja, archidiecezja, ordynariat lub prałatura personalna Kościoła łacińskiego i eparchia Kościoła wschodniego.

Parafia – określona wspólnota wiernych, utworzoną na sposób stały w Kościele partykularnym, nad którą pasterską pieczę, pod władzą biskupa diecezjalnego, powierza się proboszczowi jako jej własnemu pasterzowi.

Duszpasterstwo, w tym duszpasterstwo parafialne – sytuacja, w której jedna osoba jest odpowiedzialna za dobro drugiej lub za wspólnotę wyznaniową. Obejmuje celebrowanie liturgii, zapewnienie porad i wsparcia duchowego, edukację, poradnictwo, opiekę medyczną i pomoc w potrzebie. Wszelka praca polegająca na nadzorze lub wychowaniu dzieci i młodzieży jest dziełem duszpasterskim.

Duszpasterstwo pozaparafialne – duszpasterstwa, wspólnoty, grupy gromadzące młodych ludzi

(młodzież licealna, studenci, młodzi dorośli), w tym wolontariaty, wakacyjne spotkania młodych (organizowane przez zakony, zgromadzenia zakonne, wspólnoty), festiwale młodzieżowe, rekolekcje wyjazdowe, wspólnoty różnych stanów, pielgrzymki piesze, pielgrzymki autokarowe, środowiska harcerskie. To dzieła, które mogą działać przy parafiach, ale mają struktury pozaparafialne.

Klerykalizm – postawa wobec duchowieństwa/osoby zakonnej charakteryzująca się nadmiernym szacunkiem i przekonaniem o ich wyższości moralnej. Papież Franciszek powiedział, że ma to miejsce, gdy „duchowni czują się lepsi, [i kiedy] są daleko od ludu”. Może być „wspierany przez samych księży lub przez osoby świeckie”.

Małoletni i bezbronni

Dziecko – osoba poniżej 18. roku życia.

Małoletni – w rozumieniu polskiego prawa cywilnego osoba, która nie ukończyła 18 lat lub nie zawarła małżeństwa.

Nieletni – w rozumieniu prawa karnego osoba, która w momencie popełnienia czynu zabronionego nie ukończyła 17. roku życia.

Wiek bezwzględnej ochrony – wiek niższy niż wiek zgody. Czynność seksualna z osobą w wieku ochronnym jest czynem zabronionym (wykorzystaniem

seksualnym), a osoba dopuszczająca się jej i lub doprowadzająca do niej podlega odpowiedzialności karnej. W Polsce aktualnie wynosi 15 lat.

Dziecko wykorzystane seksualnie – każde dziecko w wieku bezwzględnej ochrony, jeśli osoba dojrzała seksualnie, czy to przez świadome działanie, czy też przez zaniedbywanie swoich społecznych obowiązków lub obowiązków wynikających ze specyficznej odpowiedzialności za dziecko, dopuszcza się zaangażowania dziecka w jakąkolwiek aktywność natury seksualnej, której intencją jest zaspokojenie osoby dorosłej (*Standing Committee on Sexually Abused Children*).

Opiekun – osoba sprawująca pieczę nad małoletnim, uprawniona do reprezentacji dziecka oraz posiadająca władzę prawną do dbania o interesy osobiste i majątkowe innej osoby (rodzic, rodzic zastępczy lub osoba uprawniona przez rodzica).

Zgoda opiekuna – zgoda rodziców albo zgoda opiekuna, rodzica zastępczego lub opiekuna tymczasowego. Jednak w przypadku braku porozumienia między rodzicami dziecka, należy poinformować rodziców o konieczności rozstrzygnięcia sprawy przez sąd rodzinny (orzeczenie sądu opiekuńczego zastępuje zgodę rodziców).

Osoba dorosła bezbronna zgodnie z Art. 1 ust. 2 b) Vos Estis Lux Mundi – każda osoba znajdująca się w stanie niepełnosprawności, upośledzeniu fizycznym lub psychicznym albo pozbawiona wolności osobistej, która w rzeczywistości, nawet sporadycznie, ogranicza ich zdolność zrozumienia, chęci lub przeciwstawienia się przestępstwu w inny sposób.

Różne formy przemocy

Uwikłanie – każda relacja, w której doświadczamy strachu, lęku, poczucia winy, poczucia krzywdy, frustracji, poniżenia, zniewolenia, zależności, dominacji, niemożności bycia sobą, nieszczerości, braku autentyczności, przemocy emocjonalnej, fizycznej, seksualnej czy ekonomicznej.

Nadużycie – postępowanie lub czyn niezgodny z przyjętymi normami postępowania, a nadużywać oznacza użyć ponad miarę oraz wykorzystać coś w niewłaściwy sposób lub w nadmiernym stopniu (SJP).

Nadużycie władzy – nadużycie stanowiska, funkcji lub obowiązku w celu wykorzystania innej osoby. Może to przybierać różne formy i obejmować sytuacje, w których dana osoba ma władzę nad inną osobą na mocy swojego związku (np. pracodawca i pracownik, nauczyciel i uczeń, trener i sportowiec, rodzic lub opiekun i dziecko, duchowny/osoba zakonna i parafianin) i wykorzystuje tę władzę na swoją korzyść.

Przemoc duchowa – odwoływanie się do przekonań religijnych i wiary osoby w celu wyrządzenia jej szkody. Może mieć negatywny wpływ na duchowość osoby poszkodowanej, zwłaszcza, gdy dopuszcza się jej osoba posiadająca duchowy autorytet i zaufanie w Kościele.

Przemoc domowa – jednorazowe lub powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie naruszające prawa lub dobra osobiste osób, w szczególności narażające na niebezpieczeństwo utraty życia lub zdrowia, naruszające godność, nietykalność cielesną, wolność, w tym seksualną, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą (art. 2 ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie).

Zaniedbanie (wobec osoby dorosłej) – niezapewnienie przez opiekuna środków niezbędnych do życia osobie, którą się opiekuje.

Przemoc wobec osób starszych – pojedyncze lub powtarzające się działanie lub brak odpowiedniego działania, mające miejsce w jakimkolwiek związku, w którym oczekuje się zaufania, które powoduje krzywdę lub cierpienie starszej osoby.

Przemoc emocjonalna (dorośli) – powszechna forma przemocy mająca miejsce w bliskich związkach. Przemoc emocjonalna jest definiowana jako molestowanie, które ma miejsce, gdy dana osoba jest poddawana zachowaniom lub działaniom mającym na celu jej kontrolowanie, z zamiarem wyrządzenia jej krzywdy emocjonalnej lub strachu, poprzez manipulację, izolację lub zastraszanie. **Bullying** – znęcanie, zastraszanie, prześladowanie werbalne, społeczne, a także fizyczne.

Gaslighting – przemoc psychiczna polegająca na manipulowaniu drugą osobą w taki sposób, że ofiara przemocy z czasem przestaje ufać swoim osądom, staje się dezorientowana, załęczniona i traci zaufanie do swojej pamięci czy percepcji. Jeśli manipulacja jest stosowana stale i metodycznie, może w końcu doprowadzić do tego, że ofiara zacznie kwestionować swoje zdrowie psychiczne. W ten sposób manipulator przejmuje nad nią całkowitą kontrolę.

Grooming (wobec dorosłego) – zachowania mające na celu izolację osoby, uczynienie jej zależną, skłonną do zaufania i bardziej podatną na agresywne zachowanie.

Seksizm – uprzedzenie lub dyskryminacja ze względu na płeć.

Seksualizacja – proces, w wyniku którego wartościowanie drugiej osoby oraz siebie samego/siebie samej dokonywane jest przez pryzmat atrakcyjności seksualnej, uprzedmiotowienie osoby pod względem seksualnym lub narzucanie seksualności w niewłaściwy sposób (wg Amerykańskiego Towarzystwa Psychologicznego).

Cyberprzemoc – wszelka przemoc z użyciem technologii informacyjnych i komunikacyjnych – komunikatorów, czatów, stron internetowych, mediów społecznościowych, blogów, SMS-ów, MMSów. Może mieć formę wulgarnych wiadomości, obraźliwych komentarzy (hejt, trolling), rozpowszechniania zdjęć ukazujących dziecko w niekorzystnym świetle, zastraszania, śledzenia (cyberstalking), ujawniania tajemnic (outing) itp.

Formy przemocy wobec dziecka Przemoc wobec dzieci – wszelkie formy złego traktowania fizycznego i/lub emocjonalnego, wykorzystywania seksualnego, zaniedbania lub niedbałego traktowania, wyzysku komercyjnego lub innego, skutkujące rzeczywistą lub potencjalną szkodą dla zdrowia, przetrwania, rozwoju lub godności dziecka w kontekście relacji odpowiedzialności, zaufania lub siły. Dzieli się powszechnie na pięć podtypów: przemoc fizyczna, znęcanie się emocjonalne/psychiczne, zaniedbanie, narażenie na przemoc w rodzinie, wykorzystywanie seksualne. W kontekście Kościoła katolickiego ważne jest także uznanie przemocy duchowej za dodatkowy podtyp przemocy.

- Przemoc fizyczna to przemoc, w wyniku której dziecko doznaje fizycznej krzywdy lub jest nią potencjalnie zagrożone. Krzywda ta następuje w wyniku działania bądź zaniechania działania ze strony rodzica lub innej osoby odpowiedzialnej za dziecko, lub której dziecko ufa, bądź która ma nad nim władzę. Przemoc fizyczna wobec dziecka może być czynnością powtarzalną lub jednorazową.
- Przemoc psychiczna i emocjonalna to przewlekła, niefizyczna, szkodliwa interakcja wobec dziecka, obejmująca zarówno działania, jak i zaniechania. Zaliczamy do niej m.in.: niedostępność emocjonalną, zaniedbywanie emocjonalne, relację z dzieckiem opartą na wrogości, obwinianiu, oczernianiu, odrzucaniu, nieodpowiednie rozwojowo lub niekonsekwentne interakcje z dzieckiem, niedostrzeganie lub nieuznawanie indywidualności dziecka i jego granic psychicznych.
- Zaniedbywanie dziecka to chroniczne lub incydentalne niezaspokajanie jego podstawowych potrzeb fizycznych/ psychicznych i/lub nierespektowanie jego podstawowych praw, powodujące zaburzenia jego zdrowia i/lub trudności w rozwoju. Do zaniedbywania dochodzi w relacji dziecka z osobą, która jest zobowiązana do opieki, wychowania, troski i ochrony dziecka.
- Narażenie na przemoc w rodzinie – forma psychicznego znęcania się nad dzieckiem, w której dziecko jest obecne – słyszy lub widzi – gdy inny członek rodziny doświadcza przemocy fizycznej, psychicznej lub seksualnej albo widzi szkody wyrządzone osobom lub mieniu w wyniku agresywnego zachowania członka rodziny.
- Wykorzystywanie seksualne dziecka – wykorzystanie seksualne dziecka to włączanie dziecka w aktywność seksualną, której nie jest ono w stanie w pełni

zrozumieć i udzielić na nią świadomej zgody i/lub na którą nie jest dojrzałe rozwojowo i nie może zgodzić się w ważny prawnie sposób i/lub która jest niezgodna z normami prawnymi lub obyczajowymi danego społeczeństwa. Z wykorzystaniem seksualnym mamy do czynienia, gdy taka aktywność wystąpi między dzieckiem a dorosłym lub dzieckiem a innym dzieckiem, jeśli te osoby ze względu na wiek bądź stopień rozwoju pozostają w relacji opieki, zależności, władzy. Celem takiej aktywności jest zaspokojenie potrzeb innej osoby (World Health Organization). Obejmuje zachowania z kontaktem fizycznym (w tym penetracyjne) oraz bez kontaktu fizycznego, może wtedy przybrać formę seksualizacji, robienia zdjęć lub filmów wideo przedstawiających dzieci o charakterze jednoznacznie seksualnym, zmuszania dzieci do oglądania czynności seksualnych lub wzięcia w nich udziału oraz zmuszania lub zmuszania dzieci do uprawiania seksu lub angażowania się w czynności seksualne z innymi dziećmi lub dorosłymi. Obejmuje również wyzyskiwanie seksualne dzieci, czyli czerpanie zysku np. z pornografii lub prostytucji dziecięcej. Grooming (wobec dziecka) – zachowania, których celem jest przygotowanie dziecka do wykorzystywania seksualnego. Obejmuje nawiązanie szczególnej relacji z dzieckiem, często również warunkowanie rodziców i innych dorosłych oraz osłabienie ich czujności, aby myśleli, że relacja z dzieckiem jest normalna i pozytywna.

- **Przemoc rówieśnicza** – (agresja rówieśnicza, bullying): występuje, gdy dziecko doświadcza różnych form przemocy ze strony rówieśników, bezpośrednio lub z użyciem technologii komunikacyjnych. Ma miejsce wtedy, gdy działanie ma na celu wyrządzenie komuś przykrości lub krzywdy (intencjonalność), ma charakter systematyczny (powtarzalność), a ofiara jest słabsza od sprawcy bądź grupy sprawców. Obejmuje przemoc werbalną (np. przezywanie, dogadywanie, ośmieszanie), relacyjną (np. wykluczenie z grupy, ignorowanie, nastawianie innych przeciwko osobie), fizyczną (np. pobicie, kopanie, popychanie, szarpanie), materialną (np. kradzież, niszczenie przedmiotów) oraz elektroniczną (złośliwy SMS lub e-mail, wpis w serwisie społecznościowym, umieszczanie w Internecie zdjęć lub filmów ośmieszających ofiarę), a także przemoc podczas randki ze strony chłopaka/dziewczyny.

Wsparcie

Niebieska Linia – <https://www.niebieskaLinia.info/>

Procedura “Niebieskie karty” – jest narzędziem, którego głównym celem jest zapewnienie bezpieczeństwa osobie doznającej przemocy domowej, obejmuje też współpracę przedstawicieli różnych instytucji i podmiotów, które są zobowiązane do reagowania w przypadku uzyskania informacji o wystąpieniu przemocy domowej.

Przestępstwa motywowane seksualnie

Przestępstwo kanoniczne wykorzystywania seksualnego – kanoniczne przestępstwa wykorzystywania seksualnego popełniane przez duchownych lub osoby konsekrowane, którymi są: zmuszanie kogoś, za pomocą przemocy, groźby lub nadużycia władzy, do wykonywania lub poddawania się czynnościom seksualnym; wykonywanie czynności seksualnych z osobą nieletnią lub bezbronną; produkcję, wystawianie, posiadanie lub dystrybucję, w tym drogą elektroniczną, pornografii dziecięcej, a także werbowanie lub nakłanianie osoby małoletniej lub osoby bezbronnej do udziału w tworzeniu pornografii popełnione przez duchownych lub osoby zakonne, o których mowa w artykule 1 §1 a) Vos Estis Lux Mundi.

Przestępstwa przeciwko wolności seksualnej i obyczajności (art. 197-205 k.k.)

- Zgwałcenie (art. 197)
- Wykorzystanie seksualne osoby bezradnej lub niepoczytalnej (art. 198)
- Seksualne wykorzystanie zależności (art. 199)
- Seksualne wykorzystanie małoletniego (art. 200)
- Uwodzenie małoletniego poniżej lat 15 z wykorzystaniem systemu teleinformatycznego lub sieci telekomunikacyjnej (art. 200a)
- Propagowanie pedofilii (art. 200b)
- Kazirodztwo (art. 201)
- Pornografia (art. 202)
- Zmuszanie do prostytucji (art. 203)
- Czerpanie zysku z cudzego nierządu (art. 204)

Rejestr Sprawców Przestępstw na tle seksualnym – rejestr obywateli polskich, którzy dopuścili się przestępstwa z pobudek seksualnych. Składa się z Rejestru publicznego i Rejestru z dostępem ograniczonym. <https://archbip.ms.gov.pl/pl/rejstry-i-ewidencje/rejestr-sprawcow-przestepstw-na-tleseksualnym/>

Osoby dramatu

Osoba pokrzywdzona – osoba fizyczna lub prawna, której dobro prawne zostało bezpośrednio naruszone lub zagrożone przez przestępstwo (art. 49 § 1 k.p.k.).

Osoby pokrzywdzone przemocą w rodzinie – osoby najbliższe, inne osoby pozostające w stałym lub przemijającym stosunku zależności od osoby stosującej przemoc (art. 115§11 ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie).

Skarżący – każda osoba składająca skargę, która może zawierać zarzut, podejrzenie, obawę lub zgłoszenie naruszenia prawa.

Pozwany – osoba, na którą złożono skargę.

Oskarżony – osoba, której postawiono zarzuty karne.

Przestępca seksualny – osoba, która przyznała się do wykorzystania seksualnego lub której odpowiedzialność za wykorzystanie została orzeczona przez właściwy sąd i/lub procedurę kościelną.

Zespół ds. Prewencji i jego praca **Osoba odpowiedzialna za standardy ochrony dzieci i młodzieży** – osoba wyznaczona przez przełożonego danego dzieła duszpasterskiego, danej grupy parafialnej np. ministrantów sprawująca nadzór nad prawidłowym stosowaniem standardów ochrony dzieci.

Osoba zaufana – osoba wyznaczona przez przełożonego danego dzieła duszpasterskiego, ciesząca się zaufaniem i odpowiednio przygotowana, odpowiedzialna za przyjmowanie zgłoszeń o zdarzeniach dotyczących przemocy.

Osoba odpowiedzialna za interwencję – zarządca placówki (proboszcz) odpowiedzialny za podejmowanie interwencji w przypadku zaistnienia przemocy. **Kompetencje miękkie** – umiejętności psychospołeczne np. komunikatywność, asertywność.

Konflikt interesów – sytuacja (postrzegana lub rzeczywista), w której powstaje konflikt pomiędzy obowiązkami służbowymi danej osoby a jej prywatnymi interesami, który może mieć wpływ na wykonywanie tych obowiązków. Taki konflikt zazwyczaj wiąże się z przeciwstawnymi zasadami lub niezgodnymi życzeniami lub potrzebami i może wystąpić, gdy osoba pełni wiele ról.

Lojalność środowiskowa – silna lojalność wobec danego środowiska, grupy ludzi, wspólnoty, instytucji, przełożonego itp., która może przyjmować formy

pozytywne np. dochowanie tajemnicy lub negatywne np. niereagowanie bądź zaprzeczanie przemocy.

Dane osobowe – wszelkie informacje dotyczące zidentyfikowanej lub możliwej do zidentyfikowania żyjącej osoby fizycznej, a także poszczególne informacje, które w połączeniu ze sobą mogą prowadzić do zidentyfikowania tożsamości danej osoby. Przykładowe dane osobowe: imię i nazwisko, adres zamieszkania, adres e-mail z imieniem i nazwiskiem, numer dowodu tożsamości, dane o lokalizacji, adres IP, dane przechowywane przez szpital lub lekarza, które mogą jednoznacznie wskazywać tożsamość danej osoby.

Wniosek o wgląd w sytuację rodziny – Pismo może zostać złożone przez każdą osobę fizyczną i prawną, która chce, aby sąd zbadał aktualną sytuację rodzinną. Wniosek nie podlega żadnej opłacie sądowej, może być złożony w każdej chwili i w przypadku jego odrzucenia przez sąd nie rodzi żadnych negatywnych konsekwencji wobec wnioskodawcy.